

Öğretmenlerin Okul Öncesi Dönemdeki Çocukların Mesleki Gelişimlerine Yönelik Algıları ve Uygulamaları

Özge Koca Azıtepe*, Aysel Çoban**

Makale Geliş Tarihi:31/01/2025

Makale Kabul Tarihi:07/06/2025

DOI: 10.35675/befdergi.1630554

Öz

Öğretmenlerin, okul öncesi dönemdeki çocukların mesleki gelişimlerine yönelik algılarını ve uygulamalarını ortaya çıkarmayı amaçlayan bu çalışma nitel araştırma desenlerinden fenomenoloji ile yürütülmüştür. Çalışmaya, Ankara'da devlet ve özel eğitim kurumlarında çalışan, Okul öncesi eğitimi lisans mezunu ve çalışmaya katılmayı gönüllü kabul eden 10 okul öncesi öğretmeni katılmıştır. Çalışmanın verileri yarı yapılandırılmış görüşmeler yoluyla toplanmıştır. Çalışmanın sonucunda öğretmenler meslek kavramını kendilerini maddi ve manevi olarak tatmin eden fenomenler olarak açıklamışlardır. Öğretmenler, çocuklar için mesleki gelişimi ise onların meslekler hakkında bilgi sahibi olması olarak belirtmişler ve mesleklerle ilgili bilgilendirmenin de okul öncesi dönemde başlaması gerektiğini ifade etmişlerdir. Öğretmenlerin kendi meslek seçimindeki deneyimlerinden, mesleklerini bilinçli olarak seçmedikleri ve kendi ilgi, merak veya beceriden ziyade ailelerinin ve öğretmenlerinin kendi meslek seçimlerinde etkili olduğunu ortaya koymuşlardır. Öğretmenlerin çocukların mesleki gelişimine yönelik yaptıkları uygulamalarına yönelik bulgular ise, programı düzenleme, çevreyi düzenleme ve aile katılımı gibi sınırlı ve kısa süreli sınırlı uygulamalardır.

Anahtar Kelimeler: Çocuk, mesleki gelişim, okul öncesi, öğretmenler

Teachers' Perceptions and Experiences Regarding Preschool Children's Career Development

Abstract

This study aims to reveal preschool teachers' perceptions and experiences regarding children's career development is designed using the phenomenological design. Ten preschool teachers, who have at least 3 years of experience in the field, have worked in both public and private preschools, and are mostly graduates of bachelor's programs, living in Ankara and volunteering to participate in the study. The data for the study were collected through semi-structured interviews. The teachers explained the concept of the career as phenomena that

* Hacettepe Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Temel Eğitim Bölümü, Okul Öncesi Ana Bilim Dalı, Ankara, Türkiye, ozge.koca@hacettepe.edu.tr, ORCID: 0000-0001-6040-7273

** Hacettepe Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Temel Eğitim Bölümü, Okul Öncesi Ana Bilim Dalı, Ankara, Türkiye, aysel.coban@hacettepe.edu.tr, ORCID: 0000-0002-0631-0064

Kaynak Gösterme: Koca Azıtepe, Ö. & Çoban, A. (2025). Öğretmenlerin okul öncesi dönemdeki çocukların mesleki gelişimlerine yönelik algıları ve uygulamaları. *Bayburt Eğitim Fakültesi Dergisi*, 20(48), 1657-1682.

provide both material and spiritual satisfaction. Regarding career development for children, they stated that children should be informed about career and that this information should start in early childhood education. Choosing their profession, they did not choose their profession consciously, their families and teachers were more influential in their career choices rather than their own interests, curiosity, or abilities. Teachers' practices for children's professional development were limited to organizing the program, organizing the environment, family participation, and these practices were mostly short-term practices.

Keywords: Career development, child, preschool, teachers

Giriş

Okul öncesi dönem, çocukların tüm gelişim alanlarında gelişmenin en hızlı olduğu kritik bir dönemdir. Bu dönemde çocukların geliştirdiği inançlar, tutumlar, değer yargıları onların gelecekteki yaşamlarını şekillendirmektedir (Özdemir Beceren, 2018). Benzer şekilde bu dönemde çocukların edindiği bilgi ve beceriler çocukların topluma daha çabuk adapte olmasını ve çağın gerektirdiği deneyimleri ve becerileri daha kolay kazanmasını sağlamaktadır (Gülay, 2009). Bilim insanları okul öncesi dönemini mesleki gelişim için bir eşik dönemi olarak kabul etmişlerdir (Jiang, vd., 2018; Hartung vd., 2008). Okul öncesi dönemdeki çocuklara verilen meslekler ilgili eğitimin yaşam boyu meslek gelişimi için bir temel oluşturduğu belirlenmiştir (Liu vd., 2014; Watson & McMahon, 2007). Bireyin yaşamı boyunca verdiği önemli kararlardan biri olan meslekler bireyin hayatını şekillendirmektedir. Bireyin hayatına doğrudan etkisi olan mesleki gelişim çocukluk döneminde başlar ve yaşam boyu devam eder (Hartung vd., 2005).

Erken çocukluk döneminde başlayan mesleki gelişim, mesleki farkındalık ve keşfi ile yaşam boyu süren döngüsel bir süreçtir (Magnuson & Starr, 2000). Çocukluk döneminde mesleki gelişim görevleri çocukların yaşı ve gelişimiyle uyumlu olduğunda mesleki gelişimleri desteklenir. Çocukluk döneminde mesleki gelişim görevleri arasında meslekler hakkında bilgi edinme, benlik algısı oluşturma ve mesleki kimlik oluşturabilmek için meslek ile benliğin uyumu vurgulanmaktadır (Porfeli & Lee, 2012). Mesleki gelişimin erken çocuklukta başladığını ve gelişimsel dönemlerle açıklayan kuramcılardan biri olan Super'a göre (1990) büyüme aşamasında ilgi, kontrol, inanç ve yetkinlik gibi dört mesleki gelişim görevi vardır. Büyüme dönemindeki gelişim görevi çocuğun mesleklerle ilgili hayal kurabilmesi ve bu mesleklere ait olası rolleri fark etmesidir (Savickas, 1997; Super vd., 1996). Bir diğer mesleki gelişim kuramcısı Ginzberg ve diğerlerine göre ise (1951), 11 yaşına kadar olan süreç fantezi dönemidir. Bu dönemde çocukların oyunlarının mesleklerle ilgili olduğu savunulmuştur. Bu dönemdeki mesleki gelişim görevleri çocuğun merak dürtüsüyle meslekler hakkında bilgi toplaması ve çevrelerindeki mesleklere yönelik rollerini öğrenmeleridir. Gottfredson'un Daraltma ve Uzlaşma kuramına göre (1996) mesleki gelişim, çocukluk dönemindeki ilgi, yetenek ve beceri doğrultusunda ilerlemektedir. Bu kurama göre okul öncesi dönemde bireysel farklılıkları anlama, güçlü ve sınırlılık farkındalığı, sorumluluk alma, bütün mesleklerin gerekli ve önemli

olduğunu anlama ve meslek edinimi için eğitimin gerekli olduğunu kavrama gibi mesleki gelişim görevleri vardır. Mesleki gelişim görevleri okul öncesi dönemde çocukların çevreleriyle etkileşimi açısından önemli bir rol oynamaktadır.

Erken çocukluk yıllarında çocuklar çevreleriyle girdikleri etkileşim sonucunda yaşantılar kazanırlar, deneyim sağlarlar ve bunun sonucunda öğrenme gerçekleşir. Piaget'e göre bu etkileşimler sonucunda şemalar oluşur. Şemalar, çocuklar tarafından durumlara yönelik geliştirilen soyutlamalardır (Akt. Bee & Boyd, 2009). Çocuklar geliştikçe şemalar oluşur, farklılaşır, değişir ve karmaşık bir yapıya bürünür (Ahioglu Lindberg, 2011). Çocukların mesleklere yönelik geliştirdiği şemalar da zamanla farklılaşarak çocukların meslek seçimini, mesleklere yönelik tutumlarını ve bilgi düzeylerini etkiler. Bu nedenle okul öncesi dönemde mesleklerle ilgili olan şemaları oluşturmak ve geliştirmek, bu süreçte çocukların mesleklerle ilgili bilgi ve becerilerini desteklemekle mümkün olur.

Alanyazında bulunan çalışmalara bakıldığında çocukların mesleklere yönelik algılarını ortaya koyan çalışmalar göze çarpmaktadır. Coşkun ve Önem (2021) tarafından okul öncesi dönem çocuklarının mesleklere yönelik algılarını belirlemek amacıyla yürütülen çalışmada çocuklara bazı meslek gruplarına ait görseller gösterilmiştir. Çocuklar görseldeki kişinin hangi mesleği yaptığını bilmemelerine ya da farklı cevaplar vermelerine rağmen yaptığı işlerle ilgili fikir ve bilgi sahibi oldukları, yaptığı işi anlamlandırdıkları ve algıladıkları, görseldeki kişinin hangi mesleği yaptığını bilen çocukların ise o kişinin yaptığı işlere örnek verdikleri, açıkladıkları ve nitelendirdikleri görülmüştür. Bu durum çocukların meslekler hakkında bilgi sahibi olmamalarına rağmen çevresinde yer alan insanları gözlemleyerek insanların yaptığı işler hakkında çıkarımlarda bulunabildiğini göstermektedir. Çocukların mesleklere yönelik algılarını şekillendiren okul öncesi eğitime yönelik hazırlanan kitapların incelendiği bir çalışmada mesleklerin cinsiyete bağlı olarak şekillendiği görülmüştür. Kadın için genellikle aile içindeki rollerinin devamı yönündeki öğretmenlik, sekreterlik, aşçılık, terzi gibi kapalı mekânlarda icra edilebilen meslekler uygun görülürken erkekler için; avukat, doktor, mimar, pilot, berber, şoför, boyacı vb. meslekler kitaplarda yer almaktadır (Çatalcalı Soyer, 2009). Bir diğer araştırmada mesleklere yönelik toplumsal cinsiyet algısı incelenmiş ve araştırmanın sonucunda çocuklar annelerinin mesleğini babalarının yapamayacağını, tam tersi durumda babalarının mesleğini ise annelerinin yapabileceğini ifade etmişlerdir (Karabekmez vd., 2018). Sonuç olarak, okul öncesi dönemde çocuklara okunan çocuk kitapları ve çocukların içinde yaşadıkları mikrosistemdeki anne ve babaların sahip oldukları meslekler çocukların mesleklere yönelik tutum ve toplumsal cinsiyet algısını etkileyebilmektedir.

Alanyazında bulunan çalışmalarla birlikte Millî Eğitim Bakanlığı 2013 Okul Öncesi Eğitim Programı incelendiğinde programda mesleklere yönelik kazanım ve göstergelerin yer almadığı, aylık ve yıllık eğitim planında mesleklerin tanıtılmasına yönelik bir zaman diliminin ayrılmadığı, programda yer alan kavramlarda mesleklere

yönelik ifadelerin bulunmadığı görülmüştür. Programın esnek olduğu vurgulanmış ve bu doğrultuda öğretmenin değişik konular, etkinlik, ortam ve materyallerden yararlanarak öğrenme süreçlerini oluşturabileceğine değinilmektedir. MEB 2024 Okul Öncesi Eğitim Programında da mesleklere yönelik kazanım ve göstergelere yer verilmemiş, aylık ve yıllık eğitim planında bu konu hakkında planlamalar içermemekte, programda yer alan kavramlar arasında mesleklere yönelik herhangi bir kavrama yer verilmediği görülmüştür. 2024 yılında Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli kapsamında güncellenen Okul Öncesi Eğitim Programında ise Sosyal Alan Becerilerine bağlı Finans başlığı altında mesleki gelişime yönelik kazanım ve göstergelere yer verildiği, aile katılım çalışmalarında mesleki gelişim için ipuçları sunulduğu, öğretmenin rolü, öğrenme ortamının düzenlenmesi, değerlendirme, rehberlik ve psikolojik danışma hizmetler kapsamında mesleki gelişime yer verildiği görülmüştür. Bunun aksine yine aynı programda programın ekler kısmında yer alan bölümde mesleklere yönelik herhangi bir kavrama rastlanılmamıştır. Sonuç olarak, 2013 Okul Öncesi Eğitim Programında ve 2024 yılında Temel Eğitim Genel Müdürlüğü öncülüğünde hazırlanan Okul Öncesi Eğitim Programı müfredatında mesleklere yönelik herhangi bir ifade yer almamakta, bu konuda yapılan her türlü uygulama ve etkinlik öğretmenlerin tercihinin bırakılmaktadır. Okul öncesi programlarının uygulanmasında ve eğitimin niteliği ve gelişimine yön veren kişiler öğretmenlerdir (Millî Eğitim Bakanlığı [MEB], 2013). Öğretmenler eğitimlerini belirlenen program yönergelerine uyarak vermektedir. Sonuç olarak, MEB Okul Öncesi Programlarında çocuklarda mesleki gelişime yönelik ifadelerin yer almaması öğretmenlere verilecek yönergelerin de eksik olmasına ve öğretmenlerin bu konudaki uygulamalarının sınırlı olmasına neden olabilmektedir.

Okul öncesi dönemde çocukların davranışlarını ve tutumlarını önemli ölçüde etkileyen öğretmenler, okuldaki uygulamalarıyla, etkinliklerle, tutumlarıyla ve kullandıkları dil ile çocukların tüm gelişim alanlarında gelişmelerine destek olurlar (Bedge & Özyürek, 2016). Çocuklar okulda öğretmenlerini gözlemler ve model alırlar. Bu nedenle öğretmenlerin demokratik tutumları, çocuk merkezli uygulamaları (Dereli, 2013), problem çözme becerileri (Bedge & Özyürek, 2016), sınıf yönetimi becerileri (Akar vd., 2010), dil kullanımı (Fırat & Dinçer, 2018) çocukların gelişimlerini ve davranışlarını etkiler. Benzer şekilde öğretmenlerin mesleklere yönelik bilgileri, farkındalıkları, tutumları ve bu konuda öğretmenlerin planlarına, uygulamalarına ve tasarladıkları etkinliklere yansımaktadır. Okul öncesi dönemde öğretmenlerin sınıf içinde yürüttüğü etkinlikler, sunduğu deneyimler ve kullandıkları dil, çocukların mesleklere yönelik algılarını da şekillendirdiği düşünülmektedir.

Okul öncesi öğretmenlerinin çocuklarda mesleki gelişimine yönelik algı ve tutumlarını ortaya çıkaran çalışmalara rastlanılmaması bu konuda yapılacak araştırmaların gerekliliğini ortaya çıkarmaktadır. Alanyazında bu konuda çalışmaların olmaması, konu hakkında okul öncesi paydaşlarının kısıtlı bilgiye sahip olması ve okul öncesi öğretmenlerin çocuklarda mesleki gelişime yönelik bilgileri, tutumları ve algılarının neler olduğunun bilinmemesine neden olur. Benzer şekilde Okul Öncesi

Eğitim Programında mesleklere yönelik kavramlara, kazanım ve göstergelere yer verilmemesi ve öğretmenlerin uygulamalarında yer verme durumunun program tarafından esnek bırakılması çocuklarda mesleki gelişime yönelik uygulamalarında yer vermeme ihtimalini doğurmaktadır. Bu nedenle bu araştırmada okul öncesi öğretmenlerinin çocukların meslek gelişimine yönelik algılarını saptamak ve bu konuda deneyimlerinin özünü ortaya çıkarmak amaçlanmaktadır. Bu doğrultuda öğretmenlerin meslek kavramına yönelik düşünceleri, okul öncesi dönemdeki çocukların mesleki gelişimini desteklemeye yönelik bilgileri, mesleklerle ilgili bilgilendirmenin başlama zamanına yönelik görüşleri ve çocuklarla mesleki gelişime yönelik deneyimleri doğrultusunda öğretmenlerin konu hakkındaki ihtiyaçları belirlenerek çocukların mesleki gelişimlerini konu alan ileride yapılacak çalışmalara ışık tutması hedeflenmektedir ve çocukların mesleki gelişim, algı ve tutumlarını destekleyen eğitim programlarının hazırlanmasında yol gösterici olacağı düşünülmektedir.

Yöntem

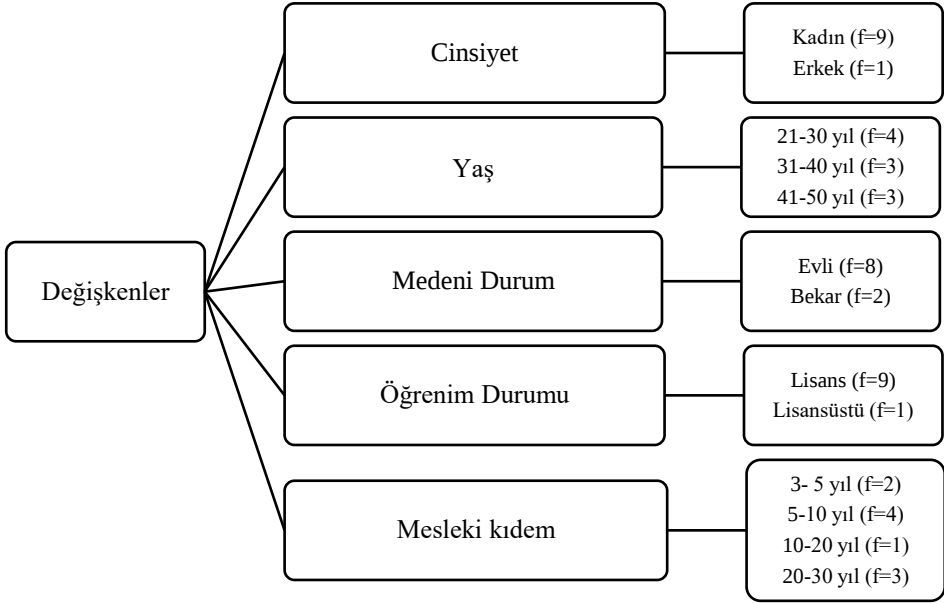
Araştırmanın Modeli

Öğretmenlerinin okul öncesi dönemde çocukların meslek gelişimine yönelik algılarını saptamak ve deneyimlerinin özünü ortaya çıkarmak amacıyla yürütülen bu çalışma nitel araştırma desenlerinden fenomenoloji ile desenlenmiştir. Fenomenolojik çalışmalar belirli bir fenomenoloji deneyimlemiş birkaç kişinin ele alınan fenomene yönelik algılarını ve deneyimlerini ortaya çıkarmaya çalışan çalışmalardır (Creswell, 2013). Yürütülen bu çalışmada da okul öncesi öğretmenlerinin mesleki gelişim fenomenine yönelik algılarını açığa çıkarmak, bu fenomeni nasıl anlamlandırdıkları ve fenomene yönelik deneyimlerinin neler olduğu araştırılmıştır.

Çalışma Grubu

Fenomenolojik çalışmaların katılımcı grubunu fenomenolojiyi doğrudan deneyimleyen katılımcılardan amaçlı olarak seçilmektedir. Katılımcıların kişisel deneyimlerini derinlemesine elde edebilmek için iyi bir iletişimin ve empati kurulması önemlidir (Tekindal & Uğuz Arsu, 2020). Bu nedenle bu çalışmanın katılımcılarını araştırmacının da daha önce çalıştığı Ankara’da bağımsız ve özel okul öncesi eğitim kurumlarında çalışan ve araştırmaya katılmaya gönüllü olan 10 okul öncesi öğretmeni oluşturmaktadır. Bu çalışmada amaçlı örnekleme yöntemlerinden ölçüt örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Ölçüt örnekleme; çalışmanın amacına uygun olarak belirlenen ölçütler ışığında katılımcıların seçilmesidir (Patton, 2014). Bu çalışma mesleki gelişim fenomeninin okul öncesi sınıflarında deneyimlenmesi söz konusu olduğu için okul öncesi öğretmenlerinin en az 3 yıl görev yapması ölçüt olarak belirlenmiştir. Çalışmanın diğer ölçütü yine öğretmenlerin mesleki gelişime yönelik algılarını ortaya çıkarabilmek için öğrenim durumlarının en az lisans düzeyinde olmasıdır. Bir diğer

ölçüt ise farklı deneyimleri ortaya çıkarabilmek için bağımsız ve özel anaokulları gibi çeşitli okul öncesi eğitim kurumlarında çalışmasıdır.

Şekil 1. Katılımcılara ilişkin demografik bilgiler

Şekil 1 incelendiğinde katılımcıların büyük bir çoğunluğunu kadın öğretmenler (f=9) oluşturmaktadır. Katılımcılar 21-50 yaş aralığında olup dokuz öğretmenin lisans mezunu iken bir öğretmenin ise lisansüstünden mezun olduğu görülmüştür. Öğretmenlerin mesleki deneyimlerine bakıldığında 3 ile 30 yıl arasında mesleki deneyimleri olduğu belirlenmiştir.

Veri Toplama Aracı

Çalışmada veri toplama aracı olarak araştırmacılar tarafından oluşturulan yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Form oluşturulduktan sonra uzman görüşü alınmış ve dönütler ışığında form tekrar düzenlenmiştir. Formun ilk bölümünde katılımcıya yönelik demografik bilgiler yer almaktadır. İkinci bölümde ise katılımcıların okul öncesi dönemde mesleki gelişim kapsamında görüşlerini ortaya çıkarmaya olanak sunan 8 açık uçlu görüşme sorusu ve takip sorularından oluşmaktadır. Hazırlanan form öncelikle bir okul öncesi öğretmenine uygulanmış ve görüşme 25 dakika sürmüştür. Soruların açık ve anlaşılır olduğundan emin olunduktan sonra sorular araştırma grubundaki katılımcılara sorulmuştur. Öğretmenlerle yapılan görüşmeler okul öncesi kurumlarının kütüphanesinde ve toplantı odalarında

gerçekleştirilmiştir. Görüşmeler sırasında odanın sessiz, havadar ve aydınlık olmasına dikkat edilmiştir.

Verilerin Analizi

Çalışma kapsamında görüşmeler sonucu toplanan veriler içerik analizi ile çözümlenmiştir. İçerik analizi, bir metnin belirli ifadeleri kodlanarak verilerin sistematik, yinelenabilir ve objektif bir şekilde çözümlenmesidir (Büyüköztürk vd., 2024). İçerik analiziyle veriler derinlemesine incelenerek aralarındaki ilişki ve kavramlar ortaya çıkarılır (Yıldırım & Şimşek, 2021). Görüşme katılımcıların da izni doğrultusunda ses kaydı ve araştırmacının aldığı notlar ile kayıt altına alınmıştır. Bu kayıtlar olduğu gibi, herhangi bir ekleme veya çıkarma yapmadan yazıya dökülmüştür. Araştırmacı tarafından yazılar tekrar incelenerek en çok tekrarlanan ve katılımcılar tarafından odaklanılan durumlarla kodlar oluşturulmuştur. Ardından birbiriyle ilişkili kodlar kategori ve ardından temaları oluşturmuştur. Verilerin çözümlenmesinde temalar bir araya getirilerek yorumlanmıştır.

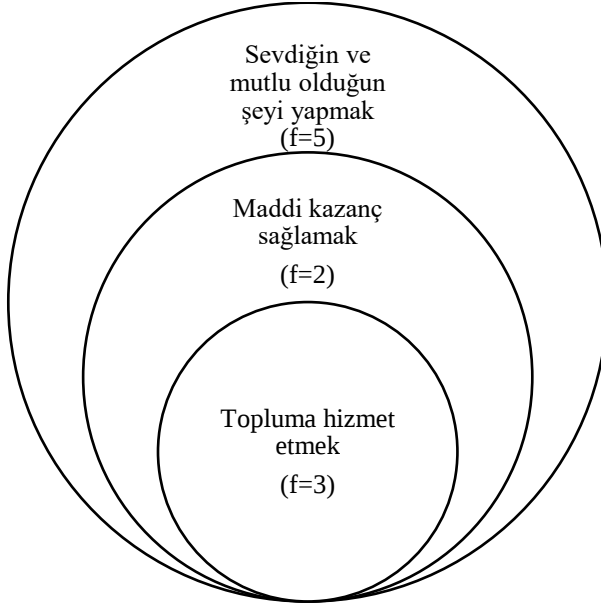
Geçerlik ve güvenirlik

Çalışmada veriler ses kaydına alınarak, detaylı olarak yazıya dökülmesi çalışmanın güvenirliğini artırmaktadır (Büyüköztürk vd., 2024). Bu çalışmada da katılımcıların onayıyla ses kaydı ve notlar alınmıştır. Çalışmanın her bir aşaması ve izlenen yol detaylı olarak tanımlanmıştır. Görüşme sırasında araştırmacı katılımcıları etkilememeye ve yönlendirmemeye özen göstererek, görüşme sorularını okumak yerine göz teması kurarak gündelik dilde soru sorar gibi görüşme sorularını sormuştur. Verilen cevaplar doğrultusunda araştırmacı olumlu ya da olumsuz tepkiler sergilemeyerek tarafsızlık ilkesine uymuştur. Görüşmeler kaydedildikten sonra yazıya dökülmüş ve öğretmenlerin kimlik bilgileri gizli tutulmuştur ve “Ö1, Ö2, Ö3...” gibi kodlar verilmiştir.

Nitel çalışmalarda geçerlik ve güvenirlik kavramları yerine inandırıcılık, aktarılabilirlik, tutarlılık ve teyit edilebilirlik gibi kavramlar ele alınmaktadır (Yıldırım ve Şimşek, 2011). Çalışmanın verilerinin aktarılabilir olmasına dikkat edilmiştir. Katılımcıların ifadeleri eksiksiz olarak kaydedilerek deneyimleri tanımlanmıştır. Çalışmanın tutarlılığı kapsamında araştırmacının dışında okul öncesi eğitimi alanında uzman bir araştırmacı verileri kodlamış ve kodlayıcılar arası güvenirlik hesaplanmıştır. Kodlayıcılar arasındaki güvenirlik Miles ve Huberman'ın (1994) geliştirdiği formül yoluyla hesaplanarak sonucun %87 elde edilmesiyle birlikte kodlayıcılar arasında güvenirliğin yüksek olduğu söylenebilir. Çalışmanın inandırıcılığı bakımından yarı yapılandırılmış görüşme sorularının hazırlanmasında uzman görüşüne başvurulmuş ve analiz sonucunda elde edilen bulgular sunulurken katılımcıların söylemlerinden doğrudan alıntılara yer verilmiştir. Teyit edilebilirlik kapsamında ham veriler analiz edilerek sunulmuş ve çalışmanın her bir basamağı detaylı olarak açıklanmıştır.

Bulgular ve Yorum

Okul öncesi öğretmenlerinin çocukların meslek gelişimine yönelik algılarını ve uygulamalarını ortaya çıkarmak amacıyla yapılan bu çalışmada oluşan kategoriler, alt kategoriler ve temalar aşağıdaki tablo ve şekillerle verilmiştir.

Şekil 2. Meslek fenomenine ilişkin tema, kategori ve alt kategori

Öğretmenlere “Meslek nedir?” sorusu sorulduğunda tüm öğretmenler mesleği, sevdikleri ya da mutlu oldukları şeyi yapmak olarak eylem şeklinde tanımlamışlardır.

Ö1 “Meslek sevdiğin şeyi yapmaktır. Sevmediğim bir şeyi yapmak istemezdim. Ben çocukları çok seviyorum. Sırf sevdiğim için bu mesleği seçtim.”

Ö9 “Severek yaptığın bir şey. Yani severek yaptığımız bir iş de diyemem de uğraş diyelim.”

Öğretmenlerin yarısı buna ek olarak maddi olarak kazanç elde etmek olarak meslek kavramını yorumlamıştır.

Ö5 “Bir insanın bence hem severek hem de maddi olarak doyuma ulaştığı hayatının yarısını kaplayan bir alan bana göre tabii en önemlisi severek olması burada...”

Ö7 “Kendini iyi hissettiğin, bundan da gelir elde ettiğin yaşamını devam ettirmek için....”

Maddi kazanç olarak tanımlayan öğretmenlerin bir kısmı da meslekleri topluma hizmet etmek olarak değerlendirmişlerdir.

Ö6 “Meslek aynı zamanda meslek hem para kazandığın evine ekmeğini götürebildiğin bir vasıta hem de topluma hizmet aracı bence.”

Ö8 “....keyif alarak ürettiğin insanlık için kendi için, daha doğrusu topluma yaptığı bir hizmet...”

Okul öncesi öğretmenlerine çocuklar için meslek gelişiminin ne olduğu sorulduğunda öğretmenlerin bir kısmı çocukların meslekler hakkında bilgi sahibi olması ve meslek rollerini öğrenmesi olarak tanımlamışlardır.

Ö1 “Mesleklerin var olduğunu bilmeleri ve o mesleklerin rolleri olduğunu bilmeleri benim için önemlidir.”

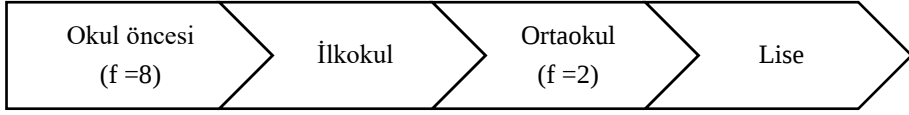
Diğer öğretmenler ise okul öncesi dönemde meslek gelişimini daha çok çocukların ilgi ve ihtiyaçları olarak tanımlamıştır. Okul öncesi dönemde meslek gelişiminin nasıl sağlanacağı konusunda ise öğretmenlerin bir kısmı öğretmenin aktif olarak rol oynaması gerektiğinden bahsederken iki öğretmen bu konuda çocuklara müdahale edilmemesi gerektiğini eğitim programlarının meslek bilgisi vermek yerine çocukların becerilerine odaklanması gerektiğini belirtmişlerdir.

Ö5 “Okul öncesi dönemde bence meslekle ilgili bilgi verilmeli ama seçimle alakalı bir şey üzerinde durulmasını çok bir anlamı yok, sadece hissettirebilir yani bazı mesleklerin işte bu da meslekleri zaten tanıtıyorum için içeriğinde var eğitim akışlarımız planlarımızda. Ama öyle bir seçime dair yönlendirmeye dair hiçbir şey sağlıklı doğru bulmuyorum.”

Ö6 “çocuk zaten yeterliliklerine göre kendisi kendi karar veriyor ama şöyle yeter ki gerekli desteği bulabilsin. Sevgi ve güven ortamında her şey şekilleniyor bence. Meslek gelişimi deyince de yani... biraz böyle çocuğa bırakılmalı öyle şeyler. Mutlu bir marangoz bile olabilir.”

Bir öğretmen ise meslek gelişimi kavramı yerine hobi ya da ilgi alanı kavramlarının kullanılmasının daha uygun olacağını söylemiştir.

Ö8 “Ya ben orada biraz şöyle ayrılıyorum. Ya meslek gelişimi değil de daha çok ilgi alanı diye düşünmek istiyorum. Çocuğun sporu çok seviyor. Spor yapmayı seviyor yani mesela bu bir meslek midir bilmiyorum.”

Şekil 3. Öğretmenlere göre mesleklerle ilgili bilgilendirmenin başlama zamanı

Öğretmenlere mesleklerle ilgili bilgilendirmenin başlama zamanı sorulduğunda öğretmenlerin 8’i mesleklerle ilgili bilgilendirmenin okul öncesi dönemde başlaması gerektiğini vurgulamıştır.

Ö1 “4 yaştan sonra başlıyor. Çocuklar zaten hayatı da görüyorlar ki. Her yerde yani markette oyun salonlarında yani şuan çocuklarımızın çoğunlukla gittiği yerlerde hastanede kafede meslekleri görüyorlar.”

Ö2 “Okul öncesi dönemde başladığımız için söylüyorum, ne kadar küçük yaşta başlarsa çocuk için o kadar faydalı olur. Çünkü bunu çocuklar oyunlaştırıyor..... Yani çocuk bence ne kadar küçük yaşta öğrenilirse daha kolay içselleştirir. Kendi ilerleyen yaşlarında kendi yeteneklerini keşfedebilirse geçmişteki işte oynadığı deneyimler gidip gördüğü tecrübe ettiği, tanıdığı mesleklere daha kolay adapte olur.”

Öğretmenlerin bir kısmı ise bilgilendirmenin ortaokulda başlanması gerektiğini savunmuşlardır.

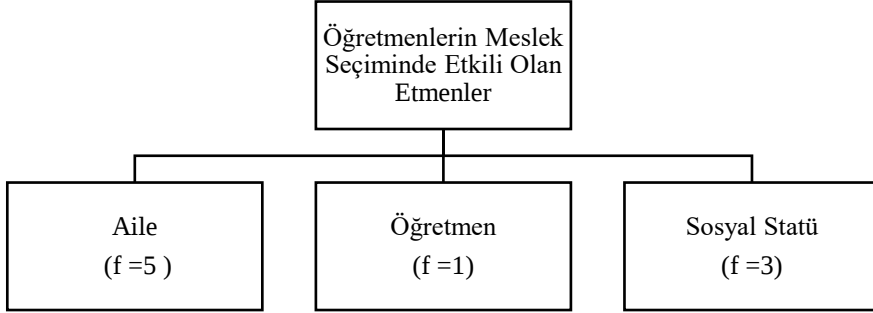
Ö3 “Bence ortaokul zamanında başlamalı. İlkokul da bana birazcık şeymiş gibi geliyor bana. Hedefini belirleyen çocuk için ortaokul altıncı yedinci sekizinci sınıfta başlanmalı.”

Ö4 “....okul öncesinde hissettirelim yani evet, bilgilendirme yapılabilir. Bazı şeyleri farkındalık yaratılabilir çocukta. Ama bunu asıl kademesi ortaokul olabilir bence.”

Ö5 “Okul öncesi dönemde o kadar soyut ki okul öncesi dönem için ben çok erken olduğunu düşünüyorum ama tabi ilk basamak bilgileri biz burada veriyoruz işte mesleklerle ilgili bilgileri veriyoruz. Hatta ilkokul kısmı bile bence çok erken mesleklerle ilgili. Ortaokulda artık böyle şekillenmeye başlıyor işte bu çocuk sözel mi sayısal mı? Anca o zamanlar işte algılayabilecek duruma geliyor artık. Bence o yaşlarda yıllarda kritik yıllar ama okul öncesi ve ilk 4 yıl çok erken diyorum meslekte. Çünkü her şey değişiyor her şey.”

Ö6 “Eğer aile ortamındaysa çocuğun anlayabileceği yaş 2-3 yaştan itibaren başladı başlar diye düşünüyorum. Okuldaysa da en erken 3 yaşında. Neden öyle düşünüyorum yani en basitinden 2 yaşında çocuklar artık daha sosyal, daha dışa dönük olmaya başlıyorlar. Hani manava gidiyor. Pazara eczaneye, doktora hani

farklı rolleri öğreniyorlar aslında günlük yaşantıda. Okulda tabi daha kasıtlı öğretiyoruz meslekleri böyle tanıta tanıta. Yaş okul ortamı için de en erken 3 yaş diyebilirim.”

Şekil 4. Öğretmenlerin meslek seçiminde etkili olan etmenler

Okul öncesi öğretmenlerine kendi meslek seçimlerinde etkili olan etmenler sorulduğunda öğretmenlerin bir kısmı mesleklerini bilinçli olarak seçmediklerini ve ailelerinin meslek seçiminde etkili olduğunu ifade etmiştir.

Ö1 “...orta okuldaydım. Benim kuzenim vardı. Teyzemin kızı okul öncesi öğretmenliği okudu.böyle ne kadar keyifli yani çok güzel şeyler de yapıyor. Hani çocukları da seviyorum bu işi yaparım aslında dedim.”

Ö4 “Ben normalde sayısal mezunuyum. Benim hiç öğretmenlik idealimde olan bir şey değil. Doktorluk ya da mühendislik pilot falan olmayı istemiştim hatta. Ondan sonra o ara ben bir yerimi kırdım falan hastanede çok zaman geçirdim doktorlarla. Dedim yok ben hayat boyu okuyamam yani öyle okurum ama hayat boyu öyle yükselişi ile yapamam. Ben hayatta öğretmen olmam derken annem bana dedi ki okul öncesi öğretmeni olacaksın ben de iyi dedim inşallah ileride kendi yerimi açarım falan derken o işler öyle oluyormuş.”

Ö5 “Ben aslına bakarsanız hiç istemedim çocuk gelişimini seçmeyi. Annem illa öğretmen ol illa öğretmen hatta mümkünse anaokulu öğretmeni ol diye annem beni çok zorlardı. Çocuk gelişimi bölümünü seçtirdi. Annemin zoruyla seçtim. Sonra yavaş yavaş aslında aa bak o kadar senin istemediğin kadar korkunç değilmiş, iyi ki annemi dinlemişim filan derim çoğu zaman.”

Ö6 “Aslında ben arkeoloji ve sanat tarihi istiyordum ama babam bir baba olarak öğretmen olmamın bir bayan olarak daha doğru olacağına kanaat getirip beni de bu duruma biraz zorladı.”

Bazı öğretmenler ise çevresinde öğretmenlik yapan veya öğretmenlik okuyan kişilerden etkilendiklerini belirtmişlerdir. Öğretmenler, okul öncesi öğretmenliği

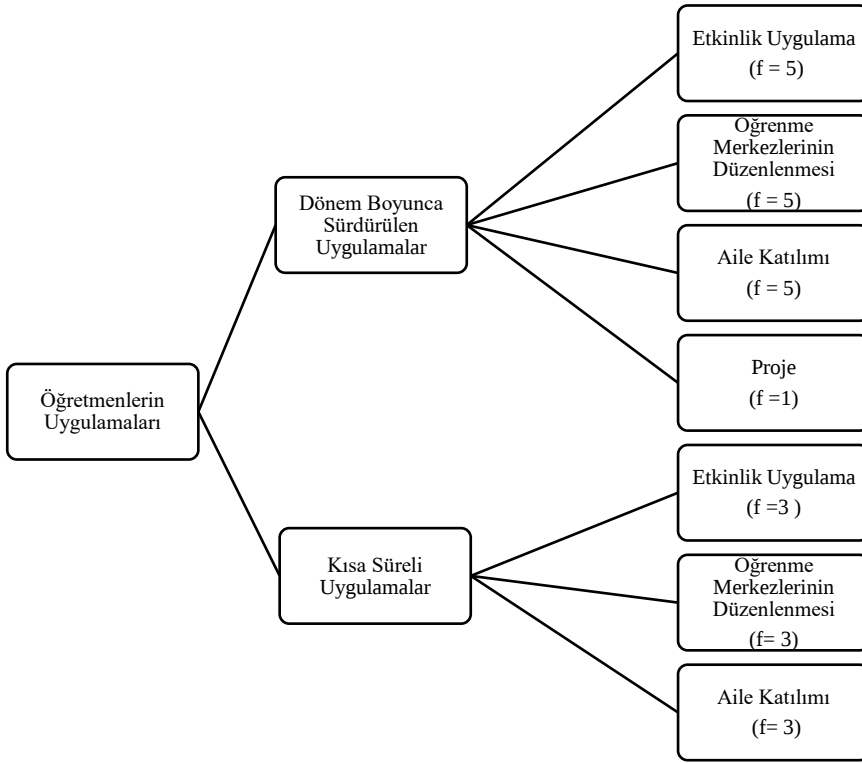
mesleğinin seçiminde çocuklarla vakit geçirmekten mutlu olma ve çocukları sevmeye gibi fenomenlerin meslek seçiminde etkili olduğunu belirtmişlerdir. Öğretmenlerin 7'si mesleğine lise zamanında karar verdiğini ifade etmişlerdir. Öğretmenler meslek seçiminde okul öncesi öğretmenliğinin popüler olması, özel okul açma yetkisi, öğretmen olarak atanmanın kolay olacağı düşüncesi, kadın mesleği olarak nitelendirme, durum ve şartlara göre rahat bir meslek olarak görülme gibi sebeplerle bu mesleği seçtiklerini ifade etmişlerdir.

Ö2 “...okul öncesi öğretmenliği tam olarak ne olduğunu bile lise son sınıfta öğrendim. ...çocuklarla ilgilenmeyi, çocuklarla oynamayı seviyorum yani o zaman seviyordum ve onlardan tepki görmek de hoşuma gidiyordu.”

Ö3 “Mesleğimi aslında ilk başta çok severek seçmedim. Psikoloji istiyordum. Olmadı kısmet böyleymiş. Okuyunca da devamı geldi. Mesleğe başlayınca öğrendim.”

Ö7 “Çok küçük yaşlardan beri olmak istediğim şey oldu aslında okul öncesi öğretmeni oldum. ...kendimi bildim bileli bebeklerimi karşıma alırdım ve onun sınıf öğretmeni olurdum. Hep aklımdaydı ya nasıl bir karar verdiğimi bilmiyorum. Çok küçük yaştan beri hep bunu istedim.”

Ö8 “Bizim bölümümüz okul öncesi öğretmenliği yeni yeni popüler oluyordu Annem biraz etkiledi açıkçası. Çok klişe ama sen işte kadınsın, öğretmenlik rahat meslek gazına da geldim. O dönem atamaları çok iyiydi. Onun gazına da geldim ve o şekilde tercih ettim. Başta çok severek ya da çok bilinçli bir tercih yaptığımı düşünmüyorum”

Şekil 5. Öğretmenlerin mesleklerle ilgili uygulamaları

Öğretmenlere mesleklerle ilgili deneyimleri sorulduğunda öğretmenlerin 8'i mesleklere yönelik etkinliklere yer verdiklerini belirtmişlerdir.

Ö4 “...etkinlikler yapıyoruz. Hatta buraya da velilerin meslek dalıyla ilgili işte bildiğimiz olursa böyle aile katılımına çağırıyoruz. Bir hafta olarak değil, mesela ne oluyor işte Tıp bayramıdır ya da işte öğretmenler günüdür o günlerde de meslekleri işliyoruz.”

Ö5 “Mesela eşleştirme, kartlarımız, oyunlarımız oluyor. Onlara ilişkin nesne bulma ilişkilendirme neden sonuç ilişkisi kurma çalışmaları yapıyoruz. İşte kepe ile aşçıya eşleştiriyor. Nesne ilişkilendirme yaptıktan sonra onların görevlerini, sorumluluklarını nasıl ilerlediğini, nasıl çalıştıklarını meslek gelişimi olarak böyle devam ettiriyoruz.”

Ö1 “Ben büyüyünce diye bir etkinliğim var işte çocuklar büyüyünce ne olmak istiyorlar? Mesela o role bürünüp o hafta ya da o gün neyi nasıl belirlediysek ona göre ilerliyoruz. Stetoskop getirdik geçenlerde. Bir tane cnc kesim makinesi var. Burası mobilyacılar cenneti. Özel bir mobilyacıların kullandığı hani işte buraları

düzeltilmek için oval yapmak için kullanılan makineler var. Onu getiremeyiz ama çok büyük onun videolarını falan gösterdik.”

Öğretmenlerin yarısı öğrenme merkezlerinde mesleklere yönelik materyallere yer verdiğini ve aileleri mesleklerini tanıtmaları için sınıfa davet ettiklerini ifade etmişlerdir.

Ö2 “...Mesela resim yapmak isteyen çok öğrenci var. Onlardan serbest zamanlarda boya kalemleri farklı boya kalemleri işte sanat etkinliğinde kullandığımız artık materyallerden çocukların masasına koyup veriyorum ki onlarda bir ressam olsun veya bir resim öğretmenliği yatkınlığı varsa ona yönelsin. Bu sadece öğretmenlik olarak demiyorum veya güzel sanatlar için el becerilerini geliştirmeye yönelik malzemeler bırakıyorum. Çoğu zaman çocuklar orada oynarken söylemediğimiz ama o an görünen mesleklerden aklınıza gelenler varsa telefonda bunu açıp bir resmini gösterip çocuklara anlatıyorum.”

Ö3 “....görsel olarak hani destekliyoruz ya da ne bileyim kıyafetini giydiriyoruz yani öğrenciye okul öncesinde cazip hale getirmek için akılda kalıcı özelliğini ortaya çıkarmak için. Pandemiden önce sınıfa velileri çağırıyorduk.”

Bir öğretmen ise sınıfça mesleklere yönelik proje yaptıklarından bahsetmiştir.

Ö7 “Sınıfımızda şimdi şey proje başladı. Ben büyüyünce diye bir projemiz var işte çocuklar büyüyünce ne olmak istiyorlar diye soruyoruz. Mesela o role bürünüyorlar o hafta ya da o gün neyi nasıl belirlediysek o günde o rolü sergiliyorlar. Proje bütün bir dönem boyunca sürdü.”

Tablo 1.

MEB 2013 Okul Öncesi Programının Çocuklarda Mesleki Gelişimi Hakkında Yeterlilik Durumu

	Durum	f	%
MEB 2013 Okul Öncesi Programı	Yeterli	3	30
	Yetersiz	6	60
	Bilgim yok	1	10

Öğretmenlere MEB 2013 Okul Öncesi Programının çocuklarda meslek gelişimini için programın yeterliliği sorulduğunda öğretmenlerin 6’sı programın yetersiz olduğunu belirtmişlerdir. Öğretmenlerin bir kısmı ise programın yeterli olduğunu ve programın esnek olması dolayısıyla kendilerinin eksik olduğunu düşündükleri durumları tamamladıklarını belirtmişlerdir. Bir öğretmen ise 2006 yılındaki programa hâkim olduğunu ve güncellenen 2013 programını hatırlayamadığını belirtmiştir.

Ö1 “Yani plan program evet kâğıt üzerinde bir şey var ama insanların biraz daha vizyonlarının açık olması gerekiyor ki bunu yönlendirebilsinler.”

Ö2 “Program bence farkındalığı arttırıyor ama sınıfın özellikleri çok değişiklik gösterdiği için bazen yeterli kalmadığı durumlar oluyor. Farklaştırıp sınıfa uygulamamız daha güzel oluyor.”

Ö3 “çok ekstra bir şeyi yoktu programın içinde meslekle ilgili bilgi vermesi açısından. Yeterli diyemem.”

Ö4 “.....kişisel beceriler ve hani beş gelişim alanını desteklemek ve bu kavramlara yönelik daha çok düzenlenmiş hani mesleki gelişimlerini kendilerini keşfetmelerine yönelik olduğunu düşünmüyorum. Hani bununla ilgili çalışmalarını çok olduğunu düşünmüyorum. Yapılan planlamaları da baktığınız zaman böyle bireysel becerilerini ortaya koyacak çocukların ya da işte farklı meslekleri ilgilerini arttıracak çalışmalar yok ama konu bazlı gittiğimiz zaman yani hem hafta ve hem konumu asla gittiğimiz zaman bence o dönem çocuklar çok daha fazla şey öğreniyordu”

Ö5 “Açık söylemek gerekirse programı çok net hatırlamıyorum. Çünkü tabii o zaman hani prosedür olarak biliyorsun işte o işte baktığın zaman elimizden çok geçiyordu o zaman. Aklımda yok hani yeterlilik konusunda yorumlama yapmayacağım. Çünkü hatırlamıyorum.”

Ö6 “Çok yetersiz diyemem. Çünkü bizim program bir kere esnek ya. Hani istediğin kavramı göstergeyi kendinde programda olmasa da sen ekleyip uygulayıp çocuklara verebilirsin. Tamamen yetersiz diyemem programı ama spesifik olarak hani rehberlik altında bir mesleki gelişim amacı güdüyor mu bizim programımız bu da hiç yok.”

Öğretmenlere programla ilgili önerileri sorulduğunda öğretmenler programda mesleklerin tema olarak alınabileceğini, kazanım ve göstergenin yaşlara göre ayrılmasının çocuklarda mesleki gelişimlerinde daha yararlı olacağını ve alan gezilerine vurgu yapılması gerektiğini belirtmişlerdir.

Ö1 “Meslekler ayda 1 alınmalı programın içerisinde çünkü çocukları biz burada hayata hazırlıyoruz. Çocuk neyi seçeceğini bilmeli. Bilmediği bir şeyi seçemez ki çocuk. İçselleştirip ben bunu istiyorum diyebilecek.”

Ö2 “Aynı programı 3 yaşta da uyguluyoruz. 4 yaşta da 5 yaş da gidiyoruz. Kazanımlar aynı. Veliye gönderdiğimiz gelişim raporunda da hep aynı şeylerden bahsediyoruz. Yaş grubu doğrultusunda kazanımlar sanki gruplansa bana da hep daha iyi olacaktı gibi geliyor.”

Ö3 “Hani sınıftaki etkinliklerde yeterli olmuyor, yaşaması gerekiyor diye düşünüyorum anasınıfı uygulamaları olarak sanırım en iyi yerinde gördüklerini de dikkatlerini çekiyor geziler diyebilirim.”

Tartışma, Sonuç ve Öneriler

Çalışmada öğretmenlerin okul öncesi dönemde çocukların mesleki gelişimlerine yönelik algıları ve öğretmenlerin uygulamaları araştırılmıştır. Çalışmada öncelikle öğretmenlerin meslek kavramlarını nasıl ele aldıkları belirlenmiştir. Öğretmenlerin büyük bir kısmı meslek kavramını kendilerini maddi ve manevi olarak tatmin eden fenomenler olarak açıklamışlardır. Öğretmenlerin bir kısmı ise meslekleri kendilerinin topluma sundukları bir hizmet olarak ele almıştır. Meslekler bireyin bilgi ve becerileriyle kazanabileceği süreç içerisinde gelişen yaşama dair etkinlik fenomenidir (Ataünal, 2000). Meslekler sadece para kazanma amacıyla yapılan fizyolojik ihtiyaçların karşılandığı etkinlikler bütünü değildir. Meslek edinimi süreci aynı zamanda sosyal ve psikolojik ihtiyaçların karşılanmasını da içermektedir (Eryetiş, 2016). Freud sağlıklı insanı çalışabilen ve sevebilen bir insan olarak tanımlamıştır. Meslek seçiminde insanların dürtülerinden yola çıkarak yaşam doyumuna ulaşmaya çalışmaktır (Yeşilyaprak, 2000). Öğretmenlerin bazıları meslek tanımını hoşlarına giden bir fenomeni tekrar tekrar yaparak yaşam doyumuna ulaşılması olarak tanımlamıştır. Meslek yalnızca maddi olarak değil aynı zamanda bireyin bireysel farkındalığının oluşması ve bireyin kendini gerçekleştirmesiyle de tanımlanır (Kuzgun, 1982). Kişilerin meslekleri aynı zamanda kişinin toplumsal yaşamının kamuoyuna açık bir yönüdür ve bu nedenle meslekler bireyi topluma bağlar (İlhan, 2008). Öğretmenler meslek fenomenini alanyazına uyumlu olarak mesleklerin yalnızca maddi değil, aynı zamanda manevi ve toplumsal yönünü de tanımlayarak mesleklerin bireysel ve toplumsal boyutlarını da vurgulamışlardır. Bu durum öğretmenlerin meslek fenomenini uygun bir şekilde tanımladıklarını göstermektedir.

Çalışmaya katılan öğretmenler, çocukların mesleki gelişimini çocukların meslekler hakkında bilgi sahibi olması olarak tanımlamışlardır. Benzer şekilde meslek gelişimine gelişimsel bakış açısıyla bakan kuramcılara göre okul öncesi dönemde çocukların mesleki gelişim görevlerini meslekler hakkında bilgi edinme olarak açıklamışlardır. Mesleki rolleri kavrama ve meslekler hakkında hayali oyunlar kurabilme bir diğer mesleki gelişim görevlerindendir. (Ginzberg vd., 1951; Savickas, 1997; Super 1990). Öğretmenlerin bir kısmı mesleki gelişimi çocukların ilgi ve ihtiyaçları kapsamında açıklamışlardır. Yapılan çalışmalar, yaşam öyküleri ve deneyimlerin yanı sıra ilgi ve tutumlar tarafından geliştirilen benlik duygusu, bilgi ve beceriler gibi niteliklerin çocukların mesleki gelişimlerine rehberlik ettiğini göstermektedir (Hidayat & Ningrum, 2017; Cahill & Furey, 2017; Rasmani vd., 2019; Sasmita vd., 2021). Öğretmenlerin okul öncesi dönemde çocukların mesleki gelişim konusundaki görüşlerine bakıldığında yapılan çalışmalarda olduğu gibi benzer tanıma yer verdikleri fakat sınırlı bilgilerinin olduğu görülmüştür. Öğretmenler mesleki gelişimi sadece bilgi sahibi olma olarak açıklamışlardır. Fakat mesleki gelişim aynı zamanda mesleki becerileri de içine almaktadır. Çocukların ileride icra edecekleri meslekler için beceri oluşturmak ve kazandırmak okul öncesi dönemde meslek gelişiminin bir diğer yönüdür. Öğretmenlerin çocukların mesleki gelişimi çocukların meslekler hakkında bilgi sahibi olması Bloom Taksonomi'sine (1956) göre ilk

basamak olan hatırlama düzeyindedir. Yapılan çalışmalara bakıldığında okul öncesi dönemde mesleki gelişimin meslekleri kavrama ve kavradıkları bilgileri oyunlara aktarma gibi Bloom Taksonomi'sinin uygulama basamaklarını da gerçekleştirebilmeleri öngörülmektedir. Bu nedenle öğretmenlerin okul öncesi dönemde mesleki gelişimi yalnızca bilgi sahibi olmak olarak ifade etmeleri ve uygulamalarında Bloom taksonomisinin uygulama basamağına çıkamamaları öğretmenlerin bu konu hakkındaki bilgilerinin temel düzeyde olduğunu göstermektedir. Bir başka deyişle öğretmenlerin mesleki gelişim konusunda meslek becerilerine ve uygulamaya yönelik ifadelerinin olmaması çocuklarda meslek becerilerinin kazandırılması konusunda öğretmenlerin bilgi eksiklerinin olduğunu göstermektedir.

Öğretmenlerin büyük bir kısmı mesleklerle ilgili bilgilendirmenin okul öncesi dönemde başlaması gerektiğini belirtmiştir. Hidayat ve Ningrum (2017) yaptıkları çalışmada okul öncesi düzeyinde mesleklerle ilgili bilgilendirme sağlamanın çocukların öğrenme sürecini kolaylaştırdığını ve yetişkinlikte meslek gelişimine hazırlanmaları için okul öncesi dönemin başlangıç noktası olduğunu göstermiştir. Gillies ve diğerleri (1998), çocuklara mesleklerle ilgili etkinlikler yürütüldüğünde çocukların mesleklere karşı daha olumlu tutumlara sahip oldukları, mesleki bilgi kaynaklarına karşı daha fazla ilgi duyduklarını belirtmişlerdir. Mesleki gelişimin çocukluk dönemiyle başladığını gösteren çalışmalar (Super vd., 1996; Ginzberg vd., 1951; Kuzgun, 1982) çocukların merak, ilgi ve ihtiyaçlarının mesleki gelişimde etkili olduğunu göstermektedir. Yapılan çalışmalar değerlendirildiğinde mesleklerle ilgili bilgilendirmenin erken yaşlarda başlamasının yetişkinlikte de süren bir takım olumlu çıktıların olduğunu göstermiştir. Sonuç olarak, öğretmenlerin mesleklerle ilgili bilgilendirmenin okul öncesi dönemde başlaması gerektiğini savunması alanyazındaki çalışmalarla paralel olarak öğretmenlerin mesleklerle ilgili bilgilendirme süreci konusunda farkındalık ve bilgiye sahip olduklarını göstermektedir.

Öğretmenlerin meslek seçiminde etki eden faktörlerin başında aile gelmektedir. Yapılan çalışmalarda ailelerin çocukların meslek seçiminde etkili olduğunu göstermektedir (Howard vd., 2009; Marcionetti & Rossier, 2017; Mızrak & Şenel, 2011; Whiston & Keller 2004). Meslek seçiminde etkili olan diğer faktörler ise; çocuklar gelecekte kolay iş bulma (Şirin vd., 2008), sosyal statü (Pekkaya & Çolak, 2013), toplumsal saygınlık (Turan & Kayıkcı, 2019), cinsiyet ve bireysel değerlerin (Myry & Helkama, 2001; Lamsa, Sakkinen & Turjanmaa, 2000; Uyguç, 2003) meslek seçiminde etkili olduğunu göstermektedir. Çalışmada da öğretmenlerin kolay iş bulma, sosyal statü, toplumsal cinsiyet rolleri gibi sebeplerle bu mesleği seçtikleri görülmüştür. Ailelerin de meslek seçiminde bu kriter ışığında çocuklarını mesleğe yönlendirdikleri ve kimi zaman da zorladıkları belirlenmiştir. Öğretmenlerin meslek seçiminde kişilik özellikleri, yetenek ve ilgi gibi içsel faktörler yerine iş bulmada kolaylık, sosyal statü, toplumsal cinsiyet rolleri gibi dışsal faktörlerin rol oynadığı söylenebilir. İçsel farkındalığı yüksek çocukların kendilerine uygun meslekleri

seçmeleri daha olasıdır. Dolayısıyla meslek seçiminde dışsal faktörlerden ziyade çocuklarda kişilik özellikleri, yetenek ve ilgi konusunda farkındalık yaratmak önemlidir. Bu nedenle öğretmenler okul öncesi dönemde çocukların öz farkındalıklarını destekleyecek uygulamalara yer vermelidir. Çalışmanın bir diğer bulgusunda ailelerin meslek seçiminde etkin rol oynadığı görülmüştür. Bu bulgunun ışığında okul öncesi dönemde mesleki gelişim kapsamında ailelerin de etkin rol aldığı işbirlikçi öğretmen- aile ve çocuk etkileşimlerinin oluşması çocukların mesleki gelişimlerine destek olur. Aile – okul- çocuk işbirliği kapsamında meslek seçimi konusunda ailelerin okul tarafından bilgilendirilmesi, yönlendirilmesi ve desteklenmesi hem ailelerin çocuklarına doğru rehberlik etmesine hem de çocukların meslek seçimlerine olumlu katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Çalışmada öğretmenlerin mesleğine lise zamanında karar verdikleri görülmüştür. Doğal olarak okul öncesi ve ortaokul çağlarında mesleğe yönelik kararların daha az alındığı bir diğer bulgudur. Çalışmada öğretmenlerin mesleğine lise zamanında karar verdikleri görülmüştür. Yapılan çalışmalar lise döneminde meslek seçiminde karar verme sürecinin hızlandığını göstermektedir (Niles & Bowlsbey, 2005; Atli & Gür, 2019). Bireyler kişisel özellikleri ile uyumlu bir eğitim alıp bu özelliklerine uygun meslekler seçtiklerinde iş hayatlarında daha başarılı oldukları, çalıştıkları yerlere daha çok yarar sağladıkları, daha verimli ve etkili çalıştıkları ve kişisel doyumlarının daha yüksek olduğu görülmüştür (Lent & Brown, 2006). Bu nedenle meslek seçimi konusunda zamandan daha çok seçilecek olan mesleklerle ilgili merak, ilgi, bilgi, beceri ve uyum dikkate alınarak doğru mesleği seçebilmek daha önemlidir. Çalışmanın bulgusu ışığında lise dönemi başta olmak üzere mesleğe karar verme sürecinde olan çocuklara kişisel özelliklerini ve becerilerini keşfedecekleri ortamlar hazırlamak önemlidir. Ayrıca mesleki gelişim kuramcılarının göre (Super vd., 1996; Ginzberg vd., 1951) mesleki gelişim bir süreçtir ve gelişim görevleri vardır. Erken yaşlarda başlayan bu süreç, doğru yönlendirildiğinde mesleğine en doğru ve akılcı karar vermesini sağlayan mesleki olgunluğa erişmiş olur.

Öğretmenlerin okul öncesi dönemde çocukların mesleki gelişime yönelik deneyimlerinin programı düzenleme, çevreyi düzenleme ve aile katılımı gibi uygulamalar olduğu görülmektedir. Okul öncesi dönemde meslekler konusunda 24 okul öncesi öğretmeniyle yapılan bir çalışmada öğretmenlerin sınıflarında meslekleri tanıtmak, rol yapma, rol model olma, video izletme ve ailelerle görüşme gibi uygulamalara yer verdikleri görülmüştür (Mohamed vd., 2020). Bir başka çalışmada okul öncesi dönemde çocukların mesleki gelişimlerini desteklemek amacıyla sene boyunca uygulanacak Mesleki Kişilik Modeli (The Model of Vocational Identity) öğretmenlerin uygulamasına sunulmuştur (Porfeli & Lee, 2011). Mesleki Kişilik Modeli, mesleklerle ilgili keşif sürecinin çocuklara meslek özelliklerine ilişkin genel bilgilerin sunulmasıyla başlaması gerektiğini önermektedir. Bu modele göre daha sonra öğretmenler çocukları ilgilendikleri meslek hakkında ek bilgi aramaya teşvik etmelidir (Mohamed vd., 2020). Çalışmaya katılan öğretmenlerin çocuklar için mesleki gelişimi program kapsamında sınırlı olarak ele aldıkları ve çocukların

meslekler hakkında kısa süreli uygulamalarla bilgiler verdikleri görülmektedir. Fakat okul öncesi dönemde mesleki gelişim çocukların hayatları boyunca devam eden uzun soluklu bir süreçtir. Bu doğrultuda öğretmenler mesleki gelişime yönelik okuldaki uygulamaları süreç içerisinde farklı yöntem ve stratejilerle çeşitlendirilerek sene boyunca desteklemelidir.

Öğretmenler uygulamaları sırasında kaynak aldığı MEB 2013 Okul Öncesi Programı'nı mesleki gelişim konusunda yetersiz bulduklarını belirtmişlerdir. Tuğluk ve Özkan'ın (2019) çalışmasında Okul Öncesi Eğitim Programı Yaşam ve Meslek Becerileri açısından incelendiğinde kazanım ve göstergeler bakımından programın yetersiz olduğu görülmüştür. Programın yetersiz oluşu ve öğretmeni yönlendirme konusunda eksikliği nedeniyle öğretmen uygulamalarının program ve çevreyi düzenleme ile sınırlı kaldığı söylenmektedir. Programda kazanım ve göstergelerin yer almaması öğretmenlerin etkinliklerini planlama ve uygulama konusunda problem yaratabilmektedir. Benzer şekilde mesleklerle ilgili programda kavramlara yer verilmemesi öğretmenlerin planlarında mesleki gelişime yönelik kavramlara yer vermemesine ve bu konuda çocuklardaki mesleki gelişimi literatürde vurgulandığı gibi destekleyememesine neden olduğu düşünülmektedir. Sonuç olarak, MEB 2024 Okul Öncesi Programının ve 2024 yılında Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli kapsamında güncellenen Okul Öncesi Eğitim Programının kazanım ve göstergeler ve mesleki gelişime yönelik kavram ve içerik açısından yetersiz olması da öğretmenlerin bu konudaki uygulamalarının yetersiz olmasına ve dolayısıyla çocukların mesleki gelişimlerinin yeterince desteklenemediğini göstermektedir.

Sonuç olarak, öğretmenlerin okul öncesi dönemde çocukların mesleki gelişimine yönelik algıları ve uygulamalarını inceleyen bu çalışma, öğretmenlerin okul öncesi dönemde çocuklarda mesleki gelişim konusunda bilgilerinin olmasına rağmen bu bilgileri düzenli ve sistematik bir şekilde uygulamaya geçiremediği ve uygulamalarının kısa zamanlığı olduğu görülmüştür. Bu nedenle okul öncesi dönemde çocuklarda mesleki gelişimi destekleme konusunda öğretmenlere hizmet içi eğitim verilmesi önerilmektedir. Yapılan çalışmada çalışma grubu okul öncesi öğretmenleriyle sınırlıdır. Çocuklar, yöneticiler, idari personeller ve diğer okul öncesi paydaşlarıyla bu konuda çalışmalar yürütülebilir. Çalışmada okul öncesi öğretmenlerinin konu hakkındaki fenomenleri görüşme formuyla değerlendirilmiştir. Nitel araştırmaların yanı sıra öğretmenlere yönelik ölçme araçları geliştirilerek çocuklarda mesleki gelişim konusunda bilgileri incelenebilir. Çocukların mesleki gelişimlerini destekleyen aileleri aile katılımının yanında farklı yöntem ve stratejilerle okul öncesi eğitime dahil edilebilir. Son olarak, okul öncesi dönemde çocukların mesleki gelişimlerine destek olacak modeller, projeler ve programlar geliştirilerek okul öncesi paydaşlarına sunulabilir.

Destek ve Teşekkür Beyanı

Bu çalışma “Bilim İnsanları Destek Programları Başkanlığı (BİDEB) 2211-A Yurt İçi Genel Doktora Burs Programı (2021, 2. Dönem)” kapsamında TÜBİTAK tarafından desteklenmiştir. Destek için teşekkürlerimizi sunarız.

Araştırma ve Yayın Etiği

Bu çalışmada, Yükseköğretim Kurumları Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Yönergesi’nde belirtilen tüm kurallara uyulmuştur. Yönergede Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiğine Aykırı Eylemler başlığı altında açıklanan eylemlerden hiçbiri gerçekleştirilmemiştir.

Etik Kurul İzni

Çalışma Hacettepe Üniversitesi Etik Kurulu’nun 06.01.2022 tarihli ve E-76942594-900-00001958714 sayılı kararı ile alınan izinle gerçekleştirilmiştir.

Yazarların Katkı Oranı

1. yazar %60, 2. yazar %40 katkı oranına sahiptir.

Çıkar Çatışması

Yazarlar arasında herhangi bir çıkar çatışması olmadığı beyan edilir.

Kaynakça

- Ahioğlu Lindberg, E. N. (2011). Piaget ve ergenlikte bilişsel gelişim. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 19(1), 1-10.
- Akar, H., Tantekin Erden, F., Tor, D., & Şahin, İ.T. (2010). Öğretmenlerin sınıf yönetimi yaklaşımları ve deneyimlerinin incelenmesi, *İlköğretim Online*, 9(2), 792-806.
- Ataünal, A. (2000). *Öğretmenlik mesleğine giriş veya nasıl bir öğretmen*. 20 Mayıs Eğitim Kültür ve Sosyal Dayanışma Vakfı Yayını.
- Atlı, A., & Gür, S. H. (2019). Lise öğrencilerinin meslek tercihleri ve bu tercihlerine etki eden faktörler. *Kariyer Psikolojik Danışmanlığı Dergisi*, 2(1), 32-53.
- Bedge, Z., & Özyürek, A. (2016). Öğretmen ve anne-baba tutumlarının okul öncesi dönem çocuklarının problem çözme becerilerine etkisi. *Amasya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 5(1), 204-232.
- Bee, H., & Boyd, D. (2009). *Çocuk gelişim psikolojisi* (1. baskı). Kaknüs Yayınları.
- Bloom, B. S. (1956). *Taxonomy of educational objectives, the classification of educational goals, handbook I: Cognitive domain*. David McKay Company.
- Büyüköztürk, Ş., Kılıç Çakmak, E., Akgün, Ö.E., Karadeniz, Ş., & Demirel, F. (2024). *Eğitimde bilimsel araştırma yöntemleri*. (35. baskı). Pegem Akademi. <https://doi.org/10.14527/-9789944919289>

- Cahill, M., & Furey, E. (2017). *The early years: Career development for young children- a guide for educators*. CERIC Foundation House.
- Coşkun, Y., & Önem, A. (2021). Okul öncesi dönem çocuklarının meslek algıları ve geleceğe dönük mesleki hayalleri. *Erken Çocukluk Çalışmaları Dergisi*, 5(2), 289-330.
- Creswell, J. W. (2013). *Qualitative inquiry & research design choosing among five approaches*. Sage Publications.
- Çatalcalı Soyer, A. (2009). Okul öncesi dönem çocuk hikâye kitapları: Stereotipler ve kimlikler. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (1), 13-27.
- Dereli, H. M. (2013). *Reggio Emilia temelli dokümantasyon eğitiminin okul öncesi öğretmenlerinin demokratik tutum ve çocuk-merkezli uygulamaları üzerindeki etkisi*. (Tez No. 363223) [Yüksek lisans tezi, Hacettepe Üniversitesi-Ankara]. Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı Tez Merkezi.
- Eryetiş, M. V. (2016). Meslek seçimi ve mesleki rehberlik. *Anadolu Bil Meslek Yüksekokulu Dergisi*, 44, 1-17.
- Fırat, Z. S., & Dinçer, Ç. (2018). Okul öncesi öğretmenlerin matematiksel ifadeleri kullanımlarının incelenmesi. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 18(2), 895-914.
- Gillies, R. M., McMahon, M. L., & Carroll, J. (1998). Evaluating a career education intervention in the upper elementary school. *Journal of Career Development*, 24(4), 267–287. <https://doi.org/10.1023/A:1025006114849>
- Ginzberg, E., Ginsburg, S.W., Axelrad, S. & Herma, J.L. (1951). *Occupational Choice: An approach to a general theory*. Columbia University Press.
- Gottfredson, L. S. (1996). Gottfredson's theory of circumscription and compromise. *Career Choice and Development (3th ed)*. Jossey-Bass.
- Gülay, H. (2009). Okul öncesi dönemde akran ilişkileri. *Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 12(22), 82-93.
- Hartung, P. J., Porfeli, E. J., & Vondrack, F. W. (2008). Career adaptability in childhood. *The Career Development Quarterly*, 57, 63-74.
- Hartung, P. J., Porfeli, E. J., & Vondracek, F. W. (2005). Child vocational development: A review and reconsideration. *Journal of Vocational Behavior*, 66(3), 385-419.
- Hidayat, D.R., & Ningrum, W. 2017. Career guidance at kindergarten, is it necessary?. *Advances in Social Science, Education, And Humanities Research (ASSEHR)*, (58), 121-125.
- Howard, K. A. S., Ferrai, L., Nota, L., Solberg, V. S. H., & Soresi, S. (2009). The relation of cultural context and social relationships to career development in middle school. *Journal of Vocational Behavior*, (75), 100–108.
- İlhan, S. (2008). Yeni kapitalizm ve meslek olgusunun değişen anlamları üzerine. *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 21, 313-328.

- Jiang, Z., Newman, A., Le, H., Presbitero, A., & Zheng, C. (2018). Career exploration: A review and future research agenda. *Journal of Vocational Behavior*, 110, 338-356. <https://doi.org/10.1016/j.jvb.2018.08.008>
- Karabekmez, S., Yıldırım, G., Özyılmaz Akamca, G., Ellez, A. M., & Bulut Üner, A. N. (2018). Okul öncesi dönem çocuklarının mesleklere yönelik toplumsal cinsiyet algılarının incelenmesi. *Bilim, Eğitim, Sanat ve Teknoloji Dergisi (BEST Dergi)*, 2(1), 52-70.
- Kuzgun, Y. (1982). *Mesleki rehberliğin bireylerin yetenek ve ilgilerine uygun meslekleri tanımlarına etkisi*. (Yayımlanmamış doçentlik tezi). Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Yayınları No: 118, Ankara
- Lamsa, A., Sakkinen, A., & Turjanmaa, P. (2000). Values and their change during the business education- a gender perspective. *International Journal of Value-Based Management*, 13, 203-213.
- Lent, R. W., & Brown, S. D. (2006). Integrating person and situation perspectives on work satisfaction: A social-cognitive view. *Journal of Vocational Behavior*, 69(2), 236–247. <https://doi.org/10.1016/j.jvb.2006.02.006>
- Liu, J., McMahon, M., & Watson, M. (2014). Childhood career development in Mainland China: A research and practice agenda. *The Career Development Quarterly*, 62, 268-279.
- Magnuson, C. S., & Starr, M. F. (2000). How early is too early to begin life career planning? The importance of the elementary school years. *Journal of Career Development*, 27(2), 89-101.
- Marcionetti, J., & Rossier, J. (2017). The mediating impact of parental support on the relationship between personality and career indecision in adolescents. *Journal of Career Assessment*, 25(4), 601-615.
- Mızrak, Ş., & Şenel, E. (2011). Meslek liselerinde tekstil konfeksiyon programının seçimini etkileyen faktörler ve programa talep oranı Konya, Karaman ve Aksaray illeri örneği. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi* (25), 183-201.
- Miles, M. B., & Huberman, M. A. (1994). *An expanded sourcebook qualitative data analysis*. Sage.
- Millî Eğitim Bakanlığı. (2013). *Okul öncesi eğitim programı*. Millî Eğitim Bakanlığı. https://mufredat.meb.gov.tr/Dosyalar/20195712275243-okuloncesi_egitimprogrami.pdf
- Millî Eğitim Bakanlığı. (2024). *Okul öncesi eğitim programı*. Millî Eğitim Bakanlığı. <https://tegm.meb.gov.tr/dosya/okuloncesi/guncellenenokuloncesiegitimprogrami.pdf>
- Millî Eğitim Bakanlığı. (2024). *Türkiye yüzyılı maarif modeli okul öncesi eğitim programı*. Millî Eğitim Bakanlığı. <https://tymm.meb.gov.tr/upload/program/-2024programokuloncesiOnayli.pdf>
- Mohamed, S., Satari, N. A., Abu Bakar, K., & Yunus, F. (2020). Exploring career-related learning activities in the preschool classroom. *Journal of Technical Education and Training*, 12(3), 126-134.
- Morgan, D. L. (1996). *Focus groups as qualitative research*. Sage publications.

- Myrty, L.ve Helkama, K. (2001), Universty students value priorities and emotional empathy. *Educational Psychology*, 21(1), 25-40.
- Niles, S. G., & Bowsbey, J. H. (2005). *Career development interventions in the 21st century*. Pearson Educations Inc.
- Özdemir Beceren, B. (2018). Okul öncesi eğitim programının sınıf yönetimine etkisi. G. Uyanık Balat & H. Bilgin, (Eds.), *Erken çocukluk eğitiminde sınıf yönetimi* (1. baskı, s.193-215) içinde. Anı Yayıncılık.
- Patton, M. Q. (2002). *Qualitative research & evaluation methods: Integrating theory and practice*. Sage publications.
- Patton, M.Q. (2014). *Nitel araştırma ve değerlendirme yöntemleri*. Pegem Akademi.
- Pekkaya, M., & Çolak, N. (2013). Üniversite öğrencilerinin meslek seçimini etkileyen faktörlerin önem derecelerinin ahp ile belirlenmesi. *International Journal of Social Science*, 6(2), 797-818.
- Porfeli, E. J., & Lee, B. (2012). Career development during childhood and adolescence. *New directions for youth development*, 2012(134), 11-22.
- Rasmani, U.E.E., Wahyuningsih, S., Pudyaningtyas, A.R., & Nurjanah, N.E. (2019, July 26-28). Development of an integrated guidance counseling model for early childhood education learning programs [Conference session]. The 2nd International Conference on Science, Mathematics, Environment, and Education, Surakarta, Indonesia. <https://doi.org/10.1063/1.5139834>.
- Sasmita, H., Yusuf, A. M., Iswari, M., & Afdal, A. (2021). Career development in children (childhood): Literature review. *Bisma The Journal of Counseling*, 5(1), 36-43. <http://dx.doi.org/10.23887/bisma.v4i1>
- Savickas, M. (1997). Career adaptability: An integrative construct for life-span, life-space theory. *Career Development Quarterly*, 45, 247-259. <http://doi.org/10.1002/j.2161-0045.1997.tb00469.x>
- Super, D. E. (1990). A life-span, life-space approach to career development. In D. Brown & L. Brooks (Eds.), *Career choice and development: Applying contemporary theories to practice* (2nd ed., pp. 197-261). Jossey-Bass.
- Super, D. E., Savickas, M. L., & Super, C. M. (1996). The life-span, life-space approach to careers. In D. Brown, L. Brooks & Associates (Eds.), *Career Choice and Development* (3rd ed., pp 121-178). Jossey-Bass.
- Şirin, A., Öztürk, R., Bezci, G., Çakar, G., & Çoban, A. (2008). Hemşirelik öğrencilerinin meslek seçimi ve mesleği uygulamaya yönelik görüşler. *Dirim Tıp Gazetesi*, 83, 69-75.
- Tekindal, M. & Uğuz Arsu, Ş. (2020). Nitel araştırma yöntemi olarak fenomenolojik yaklaşımın kapsamı ve sürecine yönelik bir derleme. *Ufuk Ötesi Bilim Dergisi*, 20(1), 153182.
- Tuğluk, M. N., & Özkan, B. (2019). MEB 2013 Okul Öncesi Eğitim Programının 21. Yüzyıl Becerileri açısından analizi. *Temel Eğitim*, 1(4), 29-38.

- Turan, Ü., & Kayıkçı, K. (2019). Lise son sınıf öğrencilerin meslek seçiminde ailenin rolü. *Electronic Turkish Studies*, 14(4), 2797-2816. <http://doi.org/10.29228/TurkishStudies.22984>
- Uyguç, N., Duygulu, E., & Çıraklar N. (2000, 25-27 Mayıs), Etkileşimci Liderlik, Dönüşümcü Liderlik ve Performans, (s.587-600) 8. *Ulusal Yönetim ve Organizasyon Kongresi Bildiriler Kitabı*, Nevşehir, Türkiye.
- Watson, M., & McMahon, M. (2007). Children's career development learning: A foundation for lifelong career development. In V. B. Skorikov & Patton (Eds). *Career development in childhood and adolescence* (pp. 29-46). Sense.
- Whiston, S. C., & Keller, B. K. (2004). The influences of the family of origin on career development: A review and analysis. *The Counseling Psychologist*, (32), 493-568.
- Yeşilyaprak, B. (2002) *Mesleki rehberlik ve kariyer danışmanlığı kuramdan uygulamaya*. Pegem Yayıncılık.
- Yıldırım, A., & Şimşek, H. (2021). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. (12.baskı). Seçkin Yayıncılık.

Extended Abstract

Early childhood is a critical period in which children's development across all areas occurs at the fastest pace. The beliefs, attitudes, and value judgments children develop during this period shape their future lives (Özdemir Beceren, 2018).

The lack of concepts, outcomes, and indicators related to professions in the Early Childhood Education Program, as well as the absence of studies exploring preschool teachers' perceptions and attitudes towards children's career development, highlights the necessity for research in this area. The absence of studies on this topic in the literature means that preschool teachers' knowledge, attitudes, and perceptions regarding career development in children are not well understood. Moreover, leaving the inclusion of career development practices in the curriculum flexible may result in preschool teachers not incorporating such practices in their teaching.

This study is designed using a phenomenological approach, which is one of the qualitative research designs. Phenomenological studies are those that seek to reveal the perceptions and experiences of a few individuals who have had a particular phenomenological experience (Creswell, 2013). In this study, the aim was to uncover preschool teachers' perceptions of the phenomenon of career development, explore how they make sense of this phenomenon, and investigate their experiences related to it.

In this study, the criterion sampling method, one of the purposive sampling techniques, was used. Criterion sampling involves selecting participants based on specific criteria determined in line with the purpose of the study (Patton, 2014). Since this study focuses on the experience of the phenomenon of career development in preschool classrooms, one of the criteria set was that preschool teachers should have

at least three years of experience. Another criterion was that, in order to reveal teachers' perceptions of career development, their educational level should be at least a bachelor's degree, and they should have worked in various preschool education institutions, such as independent and private kindergartens, to capture different experiences. Through this approach, the study was conducted with 10 preschool teachers who participated voluntarily.

In the study, a semi-structured interview form was developed by the researchers as a data collection tool. The first section of the form includes demographic information about the participants. The second section consists of 8 open-ended interview questions and probing questions designed to elicit the participants' views on career development during the preschool period.

The data collected from the interviews were analyzed through content analysis. Content analysis is a systematic and objective method of analyzing data (Büyüköztürk et al., 2024). Through content analysis, the data are examined in depth to reveal relationships and concepts between them (Yıldırım & Şimşek, 2021).

When teachers were asked, "What is a profession?", all of them defined a profession as an action, referring to doing something they love or that makes them happy. Half of the teachers additionally interpreted it as earning financial gain. Some of the teachers who defined a profession in terms of financial gain also viewed it as a way to serve society.

When preschool teachers were asked about career development for children, some teachers defined it as children gaining knowledge about professions and learning professional roles. Other teachers, however, defined career development in early childhood more as children's interests and needs. Regarding how career development should be facilitated in early childhood, some teachers mentioned that the teacher must play an active role, while two teachers stated that children should not be interfered with in this area and that educational programs should focus on children's skills rather than providing career knowledge. One teacher suggested that instead of the concept of career development, the concepts of hobbies or areas of interest would be more appropriate.

When preschool teachers were asked about the factors that influenced their own career choices, some teachers stated that they did not consciously choose their profession, and that their families had an influence on their career decision. Some teachers mentioned being influenced by people around them who were either teaching or studying to become teachers. Teachers also noted that factors such as enjoying spending time with children and loving children had an impact on their choice of preschool teaching. Seven teachers mentioned that they made their career decision during high school.

When asked about their experiences related to professions, 8 teachers stated that they included career-related activities in their teaching. Half of the teachers mentioned incorporating career-related materials in learning centers and inviting families to introduce their professions in the classroom. One teacher mentioned doing a class project related to professions.

When teachers were asked about the adequacy of the MEB 2013 Preschool Program for supporting career development in children, 6 teachers stated that the program was insufficient. Some teachers, however, stated that the program was adequate and, due to its flexibility, they were able to address areas they felt were lacking. One teacher mentioned being familiar with the 2006 program and not remembering the updated 2013 program.

The results of this study, which examined preschool teachers' perceptions and practices regarding children's career development, revealed that while teachers had knowledge about career development in early childhood, they were not able to implement this knowledge in a regular and systematic way, and their practices were short-lived. Therefore, it is recommended that in-service training be provided to preschool teachers to support career development in children. In addition to family involvement, families who support children's career development can be included in preschool education through different methods and strategies. Finally, models, projects, and programs that support children's career development during the preschool period can be developed and presented to preschool stakeholders.